

Петро Атаманчук,
доктор педагогічних наук,
професор Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;
Вікторія Атаманчук,
кандидат філологічних наук,
доцент Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

ИННОВАЦИИ В НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА

Статья посвящена обобщению опыта исследования и решения проблемы управления в обеспечении компетентного и мировоззренческого становления будущих учителей на основе принципов личностно ориентированного обучения. Материалы публикации являются отражением идеологии коллективного интеллектуального продукта по созданию и внедрению дидактической системы формирования будущего педагога. В статье рассматриваются пути инновационного решения проблемы менеджмента качества прогнозируемых результатов обучения индивида в условиях личностно ориентированной учебно-познавательной деятельности и заданных целевых установок современной образовательной парадигмы, а также вследствие осуществления объективного контроля учебных достижений конкретного субъекта процедуры обучения.

Ключевые слова: личностно ориентированное обучение, образовательный прогноз, объективный контроль, управление, методика обучения, менеджмент качества обучения, результативность, компетентность, мировоззрение, педагогическое кредо.

Стаття присвячена узагальненню досвіду дослідження і вирішення проблеми управління в забезпеченні компетентного та світоглядного становлення майбутніх вчителів на основі принципів особистісно орієнтованого навчання. Матеріали публікації є відображенням ідеології колективного інтелектуального продукту по створенню і впровадженню дидактичної системи формування майбутнього педагога. У статті розглядаються шляхи інноваційного вирішення проблеми менеджменту якості прогнозованих результатів навчання індивіда в умовах особистісно орієнтованої навчально-пізнавальної діяльності і заданих цільових установок сучасної освітньої парадигми, а також внаслідок здійснення об'єктивного контролю навчальних досягнень конкретного суб'єкта процедури навчання.

Ключові слова: особистісно орієнтоване навчання, освітній прогноз, об'єктивний контроль, управління, методика навчання, менеджмент якості навчання, результативність, компетентність, світогляд, педагогічне кредо.

The article is devoted to the research and lessons learned to solve the problem of management to ensure the competency and ideological formation of future teachers on the basis of personality-oriented training. Content publishing is a reflection of the ideology of collective intellectual product for the creation and implementation of didactic system of formation of the future teacher. The article examines innovative ways to solve the problem of quality management projected learning outcomes of the individual in terms of personality-oriented teaching and learning activities and set of targets the modern educational paradigm, and also because of the objective control of educational achievements of the particular subject training procedures. Sentence structure of innovation and informative ensure the quality of training of future teachers provide basic scientific school intellectual products P. S. Atmanchuka: monographs – 8, textbooks – 2, tutorials – 19 collections of scientific papers – 3 bibliography – 1.

Key words: *personality oriented teaching, educational prognosis, objective control, management, teaching methodology, quality management training, productivity, competence, outlook, pedagogical credo.*

Постановка проблемы. Сегодня точно установлены, обоснованы, доказаны и опытно предопределены такие технологические и методические возможности:

- построения образовательного прогноза и разработки структурно-логической схемы содержания модели образования;
- создания схемы-матрицы целевой учебной программы и использования ее, как средства целеориентаций для конкретной модели обучения;
- системы результативного управления учебно-познавательной деятельностью, обслуживаемой разными отраслями знаний (психология, педагогика, нейрофизиология, кибернетика, философия и т. д.), которая проявляется в постепенном переводе этого процесса в режим саморегулируемого протекания;
- создания образовательной (учебной) среды в обучении, как феномена предопределяемого адресной информационно-технологической, материально-технической и ресурсно-кадровой поддержкой учебно-познавательной деятельности и т. д.

Анализ последних исследований и публикаций. Компетентносный подход является одним из ведущих исходных положений при организации и управлении качеством подготовки будущих педагогов [1–3; 5]. Исходя из этого и других ведущих принципов профессиональной подготовки будущих специалистов в высшей школе, творческий коллектив (возглавляемый П. С. Атаманчуком) разработал целостную систему научно-методического обеспечения качества обучения будущих педагогов.

Целью данной статьи является описание авторской методической системы обеспечения качества обучения будущих педагогов.

Изложение основного материала исследования. Как известно [1; 5], уровень компетентности будущего педагога можно рассматривать и как степень достижения цели, и как стимул деятельности, и как критерий оценки, и как ценностные достижения личности (таблица 1).

Действие механизма формирования прогнозируемых знаний [1–2; 5] в личностно-ориентированном обучении сводится к постепенному и гарантированному повышению уровня осведомленности обучаемого в рамках пяти возможных уровней учебно-познавательных достижений: *обыденного знания, низшего, оптимального, высшего, объективно-нового научного знания.*

Таблица 1

Компетентностные характеристики личности

Уровень	Признаки компетентности	Обозначение	Ценностные новообразования (компетентности)
Низкий	Заученные знания	ЗЗ	Студент механически воспроизводит содержание познавательной задачи в объеме и структуре ее усвоения
	Подражание	П	Студент копирует главные моторные или умственные действия, связанные с усвоением познавательной задачи, под влиянием внутренних или внешних мотивов
	Понимание главного	ПГ	Будущий специалист сознательно воспроизводит главную суть в постановке и решении познавательной задачи
Оптимальный	Полное владение знаниями	ПВЗ	Студент не только понимает главную суть познавательной задачи, но и способен воспроизвести все ее содержание в любой структуре изложения
Высокий	Навыки	Н	будущий специалист способен использовать содержание конкретной познавательной задачи на подсознательном уровне, как автоматически выполняемую мыслительную или моторную операцию по решению конкретной учебной проблемы (это единственное качество осведомленности, выявление которой регламентируется во времени и сопровождается категорическим запретом использования любых учебных источников или консультаций)
	Умение применять знания	УПЗ	Способность сознательно применять полученные знания в нестандартных учебных ситуациях
	Убеждение	У	Степень осведомленности неоспорима для личности, которую она сознательно привлекает в свою жизнедеятельность, в истинности которой она уверена и готова ее отстаивать, защищать в рамках действия механизма диалектического сомнения (новые научные факты могут скорректировать точку зрения)
	Привычка	П.	Автоматизированное поведенческое действие, которое выступает психологическим элементом структуры поступка

Репродуктивная активность студентов во время изучения естественно-технологических дисциплин еще как-то способна себя проявлять на рационально-логическом уровне познавательной деятельности, однако поисковая и креативная активность немыслима без сочетания обеих сторон познавательного акта – рационально-логического и эмоционально-ценностного (духовного). Только в результате такого сочетания воздействий на активность студента в обучении есть шанс формировать его осведомленность начиная с уровня обыденных знаний и заканчивая соответствующим высшему уровню компетентности и мировоззрения.

Нетрудно доказать, что во многих, педагогически-ориентированных, образовательно-профессиональных программах (ОПП) и образовательно-квалификационных характеристиках (ОКХ) прогнозируемые уровни профессиональных компетентностей и мировоззрения детерминируется объективными факторами, которые должны настраивать учебный процесс на формирование у студента профессионально значимых качеств. Для устранения такого противоречия – содержание учебно-познавательной деятельности, с одной стороны, и отсутствие конкретизированных целей этой деятельности, с другой, – стоит ориентироваться на бинарную целевую программу, которая обеспечивает возможность одновременного сопоставления содержания конкретной учебной дисциплины, с содержанием методической подготовки будущего педагога.

Показателем длительных кризисных явлений в обучении объективно может выступать относительно низкий процент качества этого процесса (20–50). Вряд ли существует какая-нибудь иная отрасль деятельности человека (кроме обучения) где бы мирились с таким высоким уровнем «брака». Поэтому весьма резонно возвести проблему повышения качества обучения в ранг наиболее актуальных проблем цивилизации: никакое копирование норм, технологий и т. п. (вспомним Болонское «наваждение») к успеху не приводит. Оптимистическая (а точнее – диалектическая) педагогика уже давно имеет ответ на этот важнейший вопрос: не повторять кого-то нужно – необходимо синтезировать и реализовать наивысшие принципы народной теории обучения (**нет плохих учеников, но могут быть плохие учителя!**). Мы убеждены, что решение поднятой проблемы лежит в плоскости действенного (ориентирующего на заданные компетентностные и мировоззренческие личностные качества) прогнозирования: **не догонять, но быть впереди.**

Основные интеллектуальные продукты (научная школа Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенка «Объективизация контроля в процессе обучения физике»; научный руководитель – доктор педагогических наук, профессор, академик АН ВО Украины, Заслуженный работник просвещения Украины Атаманчук П. С.). В состав материалов, иллюстрирующих амплитуду научных, методических, технологических, методологических и учебных внедрений (аспект становления будущего педагога) входят:

Монографії:

1. Атаманчук П. С. Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності: монографія / П. С. Атаманчук. – Кам'янець-Подільський: К-ПДП, 1997. – 136 с.
2. Атаманчук П. С. Інноваційні технології управління навчанням фізики: монографія / П. С. Атаманчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПДП, 1999. – 172 с.
3. Атаманчук П. С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів: монографія / П. С. Атаманчук, О. П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ, 2011. – 252 с.
4. Атаманчук П. С. Дидактика фізики (основные аспекты): монографія / П. С. Атаманчук, П. И. Самойленко. – Московский государственный университет технологий и управления, РИО, 2006. – 254 с.
5. Атаманчук П. С. Методичні основи управління навчанням фізики: монографія / П. С. Атаманчук, О. М. Семерня. – Кам'янець-Подільський : К-ПДУ, 2005. – 196 с.
6. Атаманчук В. П. Жанр трагедії в українській драматургії 1910–1920-х років. Монографія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 180 с.
7. Педагог-фізик ХХІ века. Основы формирования профессиональной компетентности: Монография / [Атаманчук П. С., Никифоров К. Г., Губанова А. А., Мыслинская Н. Л.] – Калуга – Каменец-Подольский: изд. КГУ им. К. Э. Циолковского, 2014. – 268 с. (ISBN: 978–5–88725–341–1).
8. П. С. Атаманчук. Управление процессом становления будущего педагога. Методологические основы: Монография. – Издатель: Palmarium Academic Publishing ist ein Imprint der, Deutschland, 2014. – 137 p. (ISBN: 978–3–639–84513–6; e-mail: info@palmarium-publishing.ru).

Учебники:

1. Методика і техніка навчального фізичного експерименту в основній школі: підручник для студентів вищих навчальних закладів / [П. С. Атаманчук, О. І. Ляшенко, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 292 с.
2. Методика і техніка навчального фізичного експерименту в старшій школі: підручник для студентів вищих навчальних закладів / [П. С. Атаманчук, О. І. Ляшенко, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 412 с.

Учебные пособия:

1. Методичні основи організації і проведення навчального фізичного експерименту: навчальний посібник [П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, А. М. Кух, О. І. Ляшенко,]. – Кам'янець-Подільський : ПП

- О. А. Буйницький, 2006. – 216 с.
2. Атаманчук П. С. Методичне забезпечення навчального фізичного експерименту (10 клас): навчальний посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2007. – 157 с.
 3. Атаманчук П. С. Методичне забезпечення навчального фізичного експерименту (11-й клас): навчальний посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв. – Кам'янець-Подільський : ПП О. А. Буйницький, 2008. – 280 с.
 4. Атаманчук П. С. Збірник завдань з фізики для тематичного та підсумкового контролю / П. С. Атаманчук, І. В. Оленюк, В. І. Зубков. – Гусятин, 2009. – 192 с.
 5. Атаманчук П. С. Дидактичне забезпечення семінарських занять курсу методики викладання фізики (загальні питання): навчально-методичний посібник / П. С. Атаманчук, О. М. Семерня, Т. П. Поведа. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 392 с.
 6. Атаманчук В. П. Проблеми трагічного в українській драматургії 1910–1920-х років. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 124 с.
 7. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / [П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна] – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
 8. Основи охорони праці: навчальний посібник / [П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна] – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
 9. Атаманчук П. С. Семінарські заняття з методики навчання фізики (основна школа): навчальний посібник / П. С. Атаманчук, О. М. Семерня. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – 236 с.
 10. Атаманчук П. С. Збірник задач з фізики / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, А. А. Криськов. – К. : Школяр, 1996. – 304 с.
 11. Атаманчук П. С. Задачі з алгебри і початків аналізу: 1001 задача прикладного змісту: 10–11 клас / П. С. Атаманчук, А. М. Кух, Л. О. Смержевський. – К. : А.С.К., 1999. – 153 с.
 12. Атаманчук П. С. Тематичні завдання еталонних рівнів з фізики. 7–11 класи / П. С. Атаманчук, А. М. Кух. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2004. – 136 с.
 13. Планування та виконання науково-методичних проєктів: навчально-методичний посібник / [П. С. Атаманчук, Ю. В. Гнатюк, Ц. А. Криськов, А. М. Кух, В. С. Щирба]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – 24 с.

14. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи та практичний курс): навчальний посібник / [Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Білик Р. М., Чорна О. Г., Недільська У. І.]. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-сервіс», 2014. – 208 с.
15. Атаманчук П. С. Семерня О. М. Практичні заняття з методики навчання фізики (основна школа): навчальний посібник / П. С. Атаманчук, О. М. Семерня. – Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня «Рута», 2014. – 236 с.
16. Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях (цивільний захист населення): навчальний посібник / [Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Білик Р. М.]. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 84 с.
17. Безпека життєдіяльності та цивільний захист і методика їх навчання: навчальний посібник / [Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Білик Р. М., Чорна О. Г., Недільська У. І.]. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-сервіс», 2014. – 244 с.
18. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / [П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білик] – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-сервіс», 2014. – 216 с.
19. Атаманчук П. С., Семерня О. М. Практичні заняття з методики навчання фізики (старша школи) / П. С. Атаманчук, О. М. Семерня. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2014. – 272 с.

Научні збірники:

1. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [ред. кол.: П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – Вип. 18: Інновації в навчанні фізики: національний та міжнародний досвід. – 254 с.
2. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [ред. кол. Атаманчук П. С. (наук. ред. П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – Вип. 19: Інноваційні технології управління якістю підготовки майбутніх учителів фізико-технологічного профілю. – 358 с.
3. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна (ред. кол.: П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Вип. 20: Управління якістю підготовки майбутнього вчителя фізико-технологічного профілю. – 318 с.

Биобиблиографический указатель:

1. Теоретико-технологічні аспекти об'єктивізації контролю навчальної діяльності (наукова школа) : біобібліографічний показчик / [укл.: І. М. Конет, Л. А. Онуфрієва, М. С. Карпович, В. В. Боденчук]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – 124 с. : іл. – (Серія: наукові школи університету; вип. 1).

Осуществлены теоретическое обоснование, апробация и внедрение методологии управления различными процедурами обучения [1–2; 5].

Инновационные технологии компетентностного становления будущего учителя проходили серьезную экспертизу в ходе выполнения совместных проектов кафедры с международными структурными подразделениями:

- *Технического университета – Варна (Болгария – с 2011 г.);*
- *Московского государственного университета технологий и управления (Российская Федерация – с 2010 г.);*
- *Калужского государственного педагогического университета имени К. Э. Циолковского (Российская Федерация – с 2013 г.);*
- *Международного академического общества имени Михаила Балудянского (Словакия – с 2010 г.);*
- *Молдавского государственного университета (Молдова – с 2012 г.).*

Выводы и перспективы. В представленной выше методической системе осуществлены теоретическое обоснование, апробация и внедрение методологии управления различными процедурами обучения на инновационной основе [1–2; 5].

Вследствие масштабных апробаций предложенной методической системы можно констатировать: целостный интеллектуальный продукт – *это результат* внедрения коллективных инновационных теоретических и практических разработок научной школы относительно методик и технологий управления процессами формирования действенного педагогического кредо (прогнозируемых профессиональных компетентностей и мировоззрения) будущего учителя. Предложенным пакетом научно-методических разработок фактически обслуживаются все виды учебной (*лекционные, лабораторные, семинарские и практические занятия, самостоятельная работа*), научно-исследовательской (*индивидуальные творческие задания, презентации, авторские исследования, научные исследования, научные публикации и т.п.*) и профессиональной (*пассивная и активная педагогические практики, педагогические наблюдения, педагогический эксперимент, квалификационная работа, диссертация и т.д.*) деятельности студента-педагога.

Накопленные авторским коллективом методики и технологии инновационно-информативного обеспечения качества обучения будущего педагога может быть сполна внедрена в образовательную среду высшего

учебного заведения, которое готовит педагогов (в частности учителей физики).

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Атаманчук П. С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів: монографія / П. С. Атаманчук, О. П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ, 2011. – 252 с.
2. П. С. Атаманчук. Управление процессом становления будущего педагога. Методологические основы: Монография. – Издатель: Palmarium Academic Publishing ist ein Imprint der, Deutschland, 2014. – 137 p. (ISBN:978 - 3-639-84513-6; email: info@palmarium-publishing.ru).
3. Закон України «Про вищу освіту» : чинне законодавство (ОФЦ, ТЕКСТ). – К. : Паливода А. В., 2014. – 100 с.
4. Національна рамка кваліфікацій // Освіта. – 2012. – № 1–2 (5488–5489). – С. 11–13.
5. Педагог-физик XXI века. Основы формирования профессиональной компетентности: Монография / [Атаманчук П. С., Никифоров К. Г., Губанова А. А., Мыслинская Н. Л.] – Калуга – Каменец-Подольский: изд. КГУ им. К. Э. Циолковского, 2014. – 268 с. (ISBN: 978–5–88725–341–1).